HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה אמר ליה א לא תבדוק ותבדוק ומה בכך א] א) ב אם כן לבו נוקפו ופורש בעא מיניה רבי אבא מרב הונא אשה מהו שתבדוק עצמה כשיעור וסת כדי לחייב בעלה חטאת א"ל מי משכחת לה לבדיקה כשיעור וסת והתניא ב) איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדים בצד המשקוף ביציאות השמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לקנוח ולא לבדיקה אלא מהו שתקנח איכא דאמרי הכי בעא מיניה אשה מהו שתבדוק עצמה כדי לחייב בעלה אשם תלוי אמר לו לא תבדוק ותבדוק ומה בכך א"כ לבו נוקפו ופורש: ובשעה שהיא עוברת וכו': אמר ר' אמי אמר רבי ינאי ג וזהו ג) עדן של צנועות א"ל רבי אבא בר ממל לר' אמי תנא תני צריכות ואת תני צנועות אמר ליה שאני אומר כל המקיים דברי חכמים נקרא צנוע אמר רבא ושאינו מקיים דברי חכמים צנוע הוא דלא מקרי הא רשע לא מקרי אלא אמר רבא צנועות עד שבדקו בו עצמן לפני תשמיש זה אין בודקות בו לפני תשמיש אחר ושאינן צנועות בודקות ולא איכפת להן גופא אמר רבי זירא אמר רבי אבא בר ירמיה אמר שמואל ד אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק אמר ליה ר' זירא לרבי אבא בר ירמיה אין לה וסת בעיא בדיקה יש לה וסת לא בעיא בדיקה א"ל יש לה וסת ערה בעיא בדיקה ישנה לא בעיא בדיקה אין לה וסת בין ערה בין ישנה בעיא בדיקה אמר רבא ולימא ליה יש לה וסת לטהרות בעיא בדיקה לבעלה לא בעיא בדיקה אין לה וסת אפילו לבעלה נמי בעיא בדיקה ומדלא א"ל הכי ש"מ קסבר שמואל ה כל לבעלה לא בעיא בדיקה ת"ר ו חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ומבית המשתה נשיהם להם בחזקת טהרה ובאין ושוהין עמהם בין ישנות בין ערות ז בד"א שהניחן בחזקת טהרה אבל הניחן בחזקת טומאה לעולם היא טמאה עד שתאמר לו טהורה אני והא שמואל במאי מוקי לה אי בשיש לה וסת קשיא ערה ואי בשאין לה וסת קשיא בין ערה בין ישנה לעולם בשיש לה וסת וכיון שתבעה אין לך בדיקה גדולה מזו אמר ליה רב פפא לרבא מהו למעבד כי הא מתניתא א"ל

כשיעור וסת. מיד לאחר בעילה בחטאת דאמרינן לקמן בפ"ב (דף יד.) נמצא על סדין שלה אותיות כלומר מיד לאחר בעילה חייבין בקרבן דודאי דם הוה בשעת ביאה: **לבדיקה.** לחורין ולסדקין הילכך כשיעור וסת לא משכחת לה: **לשמש.** אבר: **ועד.** סדין שמקנחת בו: **לקינוח.** מבחוץ. אם בקינוח מצאה דם בכשיעור הזה חייבין חטאת אבל אם בבדיקתה מצאה כבר ארך השיעור שהרי לא בצד המשקוף עומד אלא בידה אוחזתו ויש כאן שיעור עודף כדי הבאה מידה למשקוף ואשם תלוי איכא ולא חטאת: **מהו שתקנח.** אשה שאינה עסוקה בטהרות מי בעיא קינוח לאחר תשמיש כשיעור וסת לידע אם תמצא דם ויהא בעלה חייב חטאת: **מהו שתבדוק.** בדיקה ממש: **באשם תלוי.** דאמרינן לקמן (שם:) נמצא על שלה לאחר זמן יותר מכשיעור וסת חייבין באשם תלוי דספק הוה דם בשעת ביאה ספק בא לאחר מכאן: **א"כ.** שתצריכנה לבדוק אחר ביאה: **לבו נוקפו.** קודם ביאה והא דתנן לקמן (שם.) דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים בעסוקות בטהרות: **וזהו עדן של צנועות.** כלומר מדת חסידות שנו כאן ולאו חיובא הוא דאמרינן בפרק שני (שם) הצנועות מתקנות להן שלישי לתקן את הבית. וזהו עדן שלפני תשמיש קאי: **אין בודקת בו לפני תשמיש אחר.** לפי שמטונף וכהה מראית ליבונו בבדיקה ראשונה ושוב אין נראית בו טיפה כחרדל: **יש לה וסת לא בעיא בדיקה.** בתמיה. והא קתני מתניתין ביש לה וסת דבעיא בדיקה כיון דעסוקה בטהרות. ולקמן פריך ליסני ליה הא בשאינה עסוקה בטהרות ומשני קסבר שמואל כי אינה עסוקה אפילו אין לה וסת לא בעיא בדיקה לבעלה הואיל ואינה עסוקה בטהרות: **ערה.** דחזיא לעסוקי בטהרות בעיא בדיקה לבעלה אי נמי דליכא טירחא לנעורה אבל ישנה איכא צערא ולא אטרחוה רבנן אי נמי ישנה דלא חזיא לטהרות אפילו רגילה לעסוק בטהרות לא בעיא בדיקה: **לטהרות בעיא בדיקה.** כלומר העסוקה בטהרות בעיא בדיקה אפילו לבעלה: **לבעלה לא בעיא בדיקה.** היכא דאינה עסוקה: **אין לה וסת אפילו לבעלה.** גרידא דאינה עסוקה בטהרות בעיא בדיקה: **כל לבעלה.** בלא טהרות: **לא בעיא בדיקה.** אפילו אין לה וסת הילכך הא דאמר שמואל אסורה לשמש עד שתבדוק בעסוקה [בטהרות] קאי והיינו דאמר לעיל [יא:] ואוקימנא בעסוקה בטהרות: **כיון שתבעה.** לתשמיש: **אין לך בדיקה גדולה מזו.** דאי לא קים לה דטהורה היא הוה בדקה ובדיקה דקאמר שמואל לעיל בתביעה סגי ולבי מגמגם: **כי הא מתניתא.** (א) בעיא בדיקה או תביעה:

סודני

בעי ר' זירא אשה מהו שתבדוק. פי' לפני תשמיש: **לבו** נוקפו ופורש. פר"ח כיון דרואה אשתו בודקת מחשב שאם לא הרגישה לא היתה בודקת לפי שיודעת שחכמים לא תקנו לבדוק: **כדי** לחייב בעלה חטאת. הכא נמי הוה מצי למיבעי מהו שתבדוק קודם תשמיש ותניח העד עד הבקר כדי לחייב בעלה חטאת אלא דכבר השיב לו שאם תבדוק לפני תשמיש לבו נוקפו ופורש: **צנוע** לא מיקרי רשע לא מיקרי. בתמיה וא"ת בריש כתובות (דף ג:) דאמר משום צנועות ומשום פרוצות כיון דקרי להו צנועות הנהו דלא עבדי הכי אמאי קרי להו פרוצות וי"ל דהתם קרי להו צנועות כדאמרינן התם זמנין דלא אניס וסברה דאניס ואע"ג שבדין היה לה לתלות שאין אנים דרוב העולם אינן אנוסים ופרוצות משום דזימנין דאנוס פירוש פעמים דיודעת שהוא אנוס ואמרה דלא אנוס ול"ג התם וסברה: **אשה** שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק. ובעסוקה בטהרות איירי וא"ת מאי קמ"ל מתניתין היא (לעיל יא.) ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה וליכא למימר דאתא לאשמועינן דאע"ג דאין לה וסת דמותר לקיימה על ידי בדיקה כר"ח בן אנטיגנוס וכן פירש רש"י לקמן דהלשון משמע דלא בא להשמיענו היתרא אלא להשמיענו שצריכה בדיקה וי"ל דקמ"ל באין לה וסת דאפילו ישנה צריכה בדיקה: **בין** ישנות. פי' דליכא איסור נדות אבל אסור לבא על הישנה כדאמר בנדרים ב]ד) (כ:) א"נ הכא לא לגמרי בישנה איירי אלא אינה ערה כל כך שתדע להשיב אם היא טהורה אם לאו:

שמואל במאי מוקי לה. וא"ת ולוקמה באינה עסוקה בטהרות ויש לומר דדייק מלישנא יתירא דקתני נשיהם להם בחזקת טהרה ואמאי איצטריך תו למיתני ובאין ושוהים עמהם אלא לגלויי דאיירי דעסוקה בטהרות ובפ"ב (לקמן דף טו.) דקתני כל הנשים בחזקת טהרה וקתני בתר הכי והבאין מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה וקתני תרתי אע"ג דאינה עסוקה בטהרות איירי התם אשמועינן דאין לחלק בין באין מן הדרך לבני העיר וא"ת בלא שמואל תקשי מתניתין דמצרכת בדיקה בעסוקה בטהרות אברייתא דהכא וי"ל דפריך לשמואל אפילו בישנה באין לה וסת אבל מתני' לא מיירי בישנה וכן פי' רשב"ס. ה) [א"נ ממתני' ה"מ לדחוקי ולאוקומי באין לה וסת ודיה שעתה לא קאי אלא אצריכה להיות בודקת ותו לא אע"ג דפשטא דמתניתין ביש לה וסת כדפריך לעיל והא מתניתין ביש לה וסת עסקינן]: **כיון** שתבעה. פירוש כיון שבא מן הדרך מפייסה ותובעה לתשמיש ואי חזיא כבר רמיא אנפשה שהרגישה בשעת ראייה וזוכרת אבל אם לא בא מן הדרך אסור בערה לפי שאינו מאריך בפיוס של תשמיש אלא בא עליה מיד ולא רמיא אנפשה לאזכורי שהרגישה: **מהו** למעבד כי הא מתניתא. פי' רש"י כי הא מתניתא דבעיא בדיקה או תביעה וקשה דבערה דוקא מצריך בדיקה ואם כן מאי קא מהדר ליה דמגניא באפיה דבתביעה לא מגניא באפיה ועוד אי לבעלה גרידא קבעי כדמשמע דלבני בבל היה שואל הא פשיטא דאמר לעיל (דף יא:) כל לבעלה לא בעיא בדיקה וגם אין להחמיר לבדוק דא"כ לבו נוקפו ופורש כדאמר לעיל ואי בעסוקה בטהרות קבעי פשיטא שצריכה בדיקה כדתנן ובשעה שהיא עוברת לשמש ביתה כו' ותו למה תולה בעייתו בברייתא זו כיון דמתניתין נמי מצרכה בדיקה לטהרות ונראה לפרש מהו למעבד כי הא מתניתא דלא מצרכה מידי בישנה דשמא אף לבעלה גרידא צריך להקילה ולתובעה והא דאמרינן לעיל דאפילו באין לה וסת לא בעיא בדיקה לבעלה ו) בישנה מ"מ דילמא תביעה בעיא אי נמי לעיל איירי כשהוא בעיר דאם איתא דהיתה טמאה הוה אמרה ליה קודם לכן אבל בבא מן הדרך איכא למיחש ומתני' דפ"ב (לקמן טו.) דבאין מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה איכא נמי למימר דהיינו דלא בעו בדיקה אבל בעו תביעה אי נמי בערות דווקא אי נמי ביש לה וסת:

אמר

מסורת הש"ס

א) לעיל ג: ע"ש [לקמן סה:], ב) [לקמן יד:], ג) [בערוך ערך עדן ב פי' לשון עת וזמן לפי שמצא בגי' עידן ביו"ד אבל לפי גי' הספרים שלנו הוא לשון עד שבודקו' בו ועי' רש"ל], ד) [אין זה בנדרים ולא בשאר דוכתי בש"ס רק במס' כלה איתא עשרה הם כממזרים בני אימה בני שיכורה וכו' וי"א אף בני ישינה והרמב"ם בהל' דעות פ"ה הל' ד כתב ולא תהי' ישינה ע"ש ומהתימה שלא נזכר דין זה בש"ע א"ח סימן ר"מ ובאה"ע סי' כ"ה וגם האחרונים העלימו עין בסימנים האלו מאזהרה זו והנה הב"י על טור י"ד סימן קפ"ד והב"ח והש"ך העתיקו דברי תוס' זו ככתבם וכלשונם כדאמר בנדרים ותקפו משנתם עליהם במחילה מכבודם הנשאה ומה דאי' בנדרים כ: אינו ענין על הישינה כלל ע"ש], ה) נ"א כ"י, ו) גי' רש"י אפילו וע"ש,

עין משפט נר מצוה

קו א ב מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הל' ט' וע' בהשגות סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סימן קפד סעיף א ובהגה"ה וסימן קפו סעיף א:

קז ג מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סימן קפד סעיף א ובהגה"ה וסימן קפו סעיף א לדעת הרמב"ם:

קח ד מיי' פ"ד מהלכות איסורי ביאה הלכה טז וע"ש ופ"ח שם הל' ג סמג שם טור ש"ע שם סעיף ג:

קט ה מיי' שם הלכה טו וע' בהשגות ובפ"ד מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה ז ובהשגות שם ובכ"מ סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפו סעיף ג:

קי ו מיי' פ"ד מהלכות איסורי ביאה הל' ט סמג שם טוש"ע י"ד סימן קפד סעיף א [וברב אלפס שבועות פ"ב דף רל:]:

קיא ז מיי' שם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כי הא מתני' אישנות קאי מי בעיא כצ"ל ונ"ב ס"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' א"כ לבו נוקפו ופורש. נ"ב עיין סדרי טהרה סימן קצ ס"ק ס"ז דף לג ע"ב בד"ה וע"פ הדברים האלה וכו' ושם מבואר מה שיל"ד בזה יעוש"ה ודו"ק: ב] תוס' ד"ה בין ישנות וכו' כדאמרינן בנדרים דף כ ע"ב. נ"ב יעו"ש בנדרים דף כ ע"ב דחשיב תשע בני מדות וכן קתני להו במסכת כלה ומוסיף התם וי"א אף בני ישינה יעוש"ה ואולי בגמרא דנדרים שלפני התוספות היה כתוב נמי הכי ויש אומרים אף בני ישינה:

מוסף רש"י

לבו נוקפו ופורש. מן האשה (לעיל ג:). **וסת שאמרו.** לחייבה בחטאת, **לקנוח.** מבחוץ, **ולא לבדיקה.** מבפנים דא"כ שהתה יותר מכשיעור ואין כאן אלא טומאת ספק ואשם תלוי (לקמן יד:).

תוס' הרא"ש

כדי לחייב בעלה חטאת. ע"כ סמוך לוסתה איירי דשלא בסמוך לוסתה לא מיחייב חטאת דאנוס הוא כדאמרינן בפ"ב דשבועות. וא"כ תימה מאי קא מהדר ליה א"כ לבו נוקפו ופורש והלא חייב הוא לפרוש סמוך לוסתה כדאיתא התם. ודוחק לומר שמתוך כך יפרוש שלא בשעת וסתה. ונ"ל דלאו דוקא קאמר לחייב בעלה חטאת. אלא כלומר להיות (באונס) [באיסור] חטאת היכא דלא איניס: **עד** שבודקות בו לפני תשמיש זה כו'. אין זה צנועות דתנן לקמן פרק כל היד והצנועות מתקנות להן עד שלישי לתקן את הבית אלא צניעות אחרת וגדול מהך דלקמן דאילו צנועות דהכא עד שבודקות בו לפני תשמיש זה אין בודקות בו לפני תשמיש אחר וצנועות דלקמן היינו שנזהרות דוקא (א) כמעת דלאחר תשמיש דעד שבודקות בו לאחר תשמיש לפי שמלוכלך בשכבת זרע אבל עד שלפני תשמיש זה בודקות בו לפני תשמיש אחר ולא איכפת להו. ותי' לי אמאי אמר ר' ינאי זו היא עידן של צנועות אמתני' דבשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה הוה מצי למימר נמי אבדיקות שחרית וערבית. צנועות עד

תוס' הרא"ש (המשך)

שבודקת בו שחרית אין בודקת בו ערבית. ואיכא למימר דאפילו צנועות לא איכפת להו בהם אבל בעד שלפני תשמיש איכא למיחש שמחמת חימוד רוב התאוה הזריעה כבר ומלוכלך קצת: **גופא** אמר רבי זירא. ל"ג גופא דהא מפסיק במתני' ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה: **אי** בשיש לה וסת קשיא ערה. תי' מאי קא קשיא ליה דלמא הך ברייתא איירי באינה עסוקה בטהרות. ותי' ר"ת מדקתני חמריו ופועליו הבאין מבית האבל ומבית המשתה ואלו רגילין לעסוק בטהרות. חמרים שרגילין להוליך תבואה מעיר לעיר. ופועלין העושין בטהרות אצל בעלי בתים. הבאים מבית האבל להברותו. ומבית המשתה של חתן שמסובין שם אוכלי טהרות. ומי' קשה אדפריך לשמואל מהך ברייתא תיקשי ממתני' אהך ברייתא דקתני ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה אלמא דערה בעיא בדיקה. וי"ל דלמתני' ניחא דלא תני לא ערה ולא ישנה שמעינן מינה דלא שייך לחלק לגבי טהרות בין ערה לישנה הלכך איכא לאוקומי מתני' בעסוקה בטהרות וברייתא בשאינה עסוקה אבל שמואל שהזכיר לענין טהרות ערה וישנה משמע דאיירי [הברייתא] לענין טהרות כלומר בין ערה הראויה לעסוק בטהרות בין ישנה שאינה ראויה לעסוק בטהרות. ודלא כאותם המפרשים דישינה לא אטרחוה רבנן: **כיון** שתבעה אין לך בדיקה גדולה מזו. שכן דרכו לבא מן הדרך לתבוע ולרצות ולפייס ורמיא אנפשה ואי חזיא ארגשה והויא כמו בדיקה. אבל בשאין לה וסת אפילו ישנה בעיא בדיקה וישנה לא שייך תביעה הלכך אוקמה בשיש לה וסת. ותימה כיון דתביעה הויא כבדיקה א"כ בסיפא דהניחה בחזקת טמאה תביעה נמי הויא כמו אמרה לו טהורה אני א"כ מאי איכא בין רישא לסיפא. וצ"ל בסיפא אישנות קאי: **מהו** למיעבד כי הא מתניתא. תי' מאי קא בעי הא ליכא מאן דפליג אהך ברייתא. וי"ל דמיבעיא ליה לענין בעלה ובאינה עסוקה בטהרות דהא רב פפא ורבא ורב כהנא בבבל היו עומדין שאינן עסוקין בטהרות ומיבעיא ליה אם יש להחמיר ולהצריכה תביעה דנהי דאינה יכולה לבדוק כדאמרינן לעיל דא"כ לבו נוקפו ופורש. מיהו אם יוכל להחמיר להצריך תביעה וא"ל לא דאי מצרכינן לה תביעה א"כ

(א) נראה דצ"ל היינו שנזהרות דוקא בעד שלאחר תשמיש שלא לבדוק בו ג"כ קודם תשמיש לפי שעד שלאחר תשמיש הוא מלוכלך בשכבת זרע וכו'.